

Lensmannen i Gjerpen forteller (i 1931) fra gamle dager

Forhenværende lensmann H. A. Jacobsen, Gjerpen, forteller fra gamle dager.
Porsgrunn Dagblad 24/12 1931

Lensmann Finn Jacobsen forteller litt om forholdene i Gjerpen i våre dager¹³
En av våre medarbeidere avla nylig et besøk hos den tidligere lensmann i Gjerpen H. A. Jacobsen for å få ham til å fortelle litt om gamle dager i hans lensmannsdistrikt. På en grei og lun måte forteller han fra sine tidligste tjenesteår i Langsund og den tid han har vært lensmann i Gjerpen.

Som ganske ung gutt kom han i en forretning i Skien og en av hans vesentligste arbeider her bestod i å tappe brennevin fra piper og over på ankere.

- Særlig før jul innfant bøndene sig for å gjøre brennevinsinnkjøp, og da var det å måle brennevin fra tidlig om morgenen til sent på kvelden, så når jeg tok fatt på hjemveien var jeg nesten selv også beruset av all brennevinsdunsten jeg hadde suget i meg.

- Så kom jeg til sakfører Larsen i Skien, og derfra til fogden i Bamble. Det var mange pussige episoder fra min tjenestetid hos fogden. Jeg husker således en gang vi skulde foreta en utkastelsesforretning hos en mann på Borgeskogen. Men mannen sprang omkring oss med en stor slakterkniv og truet med å gjøre det av med oss. Han var ikke ufarlig, og vi kunde ikke være sikker på om han ikke vilde gjøre alvor av sin trussel. Vi grep fatt i

ham. Og under voldsom motstand fikk vi ham anbrakt i en tom brødvogn som tilfeldigvis kom forbi, og bundet ham. Det vakte nok litt oppsikt, da vi kom frem til Porsgrunns politistasjon med vår underlige patrollvogn.

- Så var jeg en tid konstituert lensmann i Langesund. Det var omkring 1891 - da man anla vannverket der - at jeg kom opp i en voldsom batalje på et jorde borte ved Slottnes. Det var ved dette anlegg også kommet en del løse eksistenser til byen, og en dag ble jeg anmodet om straks å komme utover til Slottnes for å ta mig av noen slåsskjemper som sloss på liv og død der ute. Man hadde hatt et drikkekalas på et jorde, og nu var slagsmålet i gang med tomflasker andre farlige ting som våpen. Folk omkring der var oppskremt av de vilde slagbrødre og våget sig ikke utenfor døren. Da jeg kom der bort, ropte ei kone til mig: "Gå ikke dit bort alene, lensmann! De blir slått i hjel!" Jeg gikk allikevel bort til de blodtørstige kamphaner og fikk tak i en av dem som brukte tomflasker til å slå fra seg med. Det gikk for seg, og jeg måtte bruke en totenschläger og slå ham av all makt med. Til slutt fikk jeg ham opp i en kjerre og anbragt ham i arresten. På kamplassen så det ut som efter en hel liten krig.

En annen gang, mens jeg hadde lagt meg ned for å få en liten middagslur, kom byens eneste politikonstabel in til meg, og utbrøt høyst oppbragt: "Her ligger De og dovner Dem mens jeg har et voldsom spetakkel med å ta bort en mann som står på trappen nede ved hotellet og absolutt vil inn! Mannen er full og lager et veldig spetakkel, men jeg klarer ikke å arrestere ham alene." Jeg gikk da ned, løftet bråkrnakeren opp i fanget mitt og bar ham bort i arresten.

I 1900 ble jeg ansatt som lensmann i Gjerpen og den gang var det nok ikke så rart bevendt med lovlydigheten. Veiene var elendige og bakkete, så når jeg skulde ut på en lengre tur

måtte jeg gå ved siden av karjolen, likeså meget som jeg kjørte. Særlig var Kikutbakkene besværlige den gang.

En mørk novembernatt fikk jeg en telefonoppringning om å komme til Grinibakkene og arrestere en mann som med makt ville trenge seg inn på en gård der. Det skulde være

en hissig krabat denne fremmede karen, og folk var blitt skremt på livet. Jeg drog oppover og var forberedt på å ta en hard batalje med denne mann som skulde ha svære krefter. Det var mørkt og plutselig snublet jeg i noe. Jeg oppdaget at det var en mann som lå der, og jeg spurte hvem det var. Han sa sitt navn, men han føyet til:

- Og jeg er en mann som har drept mange mennesker. Men hvem er du?

- Jeg er lensmannen i Gjerpen, sa jeg, da jeg forstod at dette var mannen som jeg skulde ha fått på. Og kanskje det er greiest at du blir med mig nu, sa jeg.

- Så spurte han mig i en skarp tone om jeg hadde tenkt å arrestere ham. Hertil svarte jeg, at det ville jeg ikke, hvis han bare gikk pent med hovedsaken var å få ham bort fra omegnen. Så fortalte han spakt, at han aldri var vant til å bli tilsnakket på en ordentlig måte av noen politimann. Stille og rolig gikk han med, og det var vel nesten den roligste anholdelse jeg har foretatt.

Under jernbaneanlegget her var det kommet mange tilreisende vildmenn, og en dag brak det løs på ekte "Wild West" maner oppe ved Stulen. Man slo og fyrte av den ene revolver etter den annen. Folk i omegnen var redde for livet sitt og lensmannen ble budsendt. Det ble en hård batalje - da jeg tok fatt i en av revolvermennene. Han hadde skutt flere skudd, men revolveren var skarpladd på nytt, og nu svinget han truende med revolveren foran meg. Men jeg fikk godt tak på ham og fikk hindret ham i å skyte. Tilslutt vristet jeg revolveren fra ham og så måtte mannen vandre i arresten.

Den stjålne katt

Noen mennesker hadde den fikse ide, at de skulde bry lensmannen med alle mulige ting. Ofte ble jeg budsendt til en eller annen for rene bagateliers skyld. Jeg husker at det en gang ble ringt etter meg om natten i anledning av en mann som hadde drukket seg full og fór frem som en galning i huset. -

Da jeg kom frem til stedet, traff jeg fruene som hadde ringt etter meg og spurte henne hvor urostifteren var.

- Ja, nu har han lagt seg til ro, så vi må la ham sove i fred, ble det svart.

- Så var det å dra hjem igjen.

- En dag ble jeg ringt opp av en annen som var blitt bestjålet. Det viste seg, at han mistenkte naboen sin for å ha stjålet katten hans!

- Kommunikasjonsmidlene var det ikke så rart bevendt med i de dager, forteller Jacobsen videre. En som skulde anbringes på tvangsarbeid måtte jeg kjøre i karjol frem til Langesund, hvorfra han skulde transporteres videre med kystruten. Han stakk til skogs for mig og forsøkte å rømme, men jeg tok ham igjen. Denne og så en annen er de to eneste som noen gang har forsøkt å rømme fra meg. Den annen skulde jeg arrestere, men da jeg gikk med ham i armen for å få ham på Skiens politistasjon, bad han om han ikke kunde få gå alene, da det var så "vemmelig" å gå i følge med lensmannen ned gjennom byen. Jeg var så troskyldig å gi ham lov til å gå alene på betingelse av at han ikke forsøkte å stikke av. Dette lovet han dyrt og hellig, men han var ikke kommet langt unna før han tok til beins det hurtigste han kunde. Fyren var en sprek kar - en som fremdeles er til stort bryderi for politiet her i distriktet. Jeg ble fortørnet over å bli narret på en så skjendig måte og satte efter ham. I nærheten av Børsesjø lyktes det meg virkelig å ta ham igjen og gi ham en bekomst som fratok ham lysten til å stikke av en gang til.

- Har det vært noen større forbrytelser i distriktet i Deres tid?

- Nei, det har ikke vært noe som jeg kan uttrykke slik. Det har således ikke skjedd noe mord i min tid. En tid hadde man mange selvmord - noen skjøt seg, mens andre hengte seg eller druknet seg. Flere ganger var jeg av sted for å skjære ned folk som hadde hengt seg. Det var mest økonomiske vanskeligheter som var årsaken til disse selvmord.

Vandret om i Gjerpen i de dager og voldte bryderi for folk.

Taterne om omstreiferne holdt gjerne til Grinibakkene og Sem og ved Ballestad. Disse omstreifere kom som regel ved markenstider.

Det er forresten interessant å iaktta at noe slikt som hjemmebrenning så godt som aldri har forekommet i Gjerpen. Smugling har det også vært lite av. En tid foregikk det dog en del sprittransport fra traktene ved Farris over Siljan og ned til Gjerpen og Skien. Vi beslagla noen partier, og kort tid etter stoppet denne trafikken.

I markensuken ble det før i tiden holdt store travløp på Børsesjø. Ofte kunde "stemningen" bli litt høy, så lensmannen hadde adskillig å passe på. Det er ikke godt å huske alle ting, men det var nok litt av hvert i gamle dager også. Men det skal være sikkert at meget har forandret seg - til det bedre, må man si.

Her slutter lensmannen vår hyggelige passiar, og vi takker for oss. Lensmann Jacobsen har vært lensmann i Gjerpen fra 1900 og til han tok avskjed for en tid siden, og hans sønn Finn Jacobsen fikk stillingen etter ham. Lensmann Jacobsen har i sin ungdom og opp igjennom årene vært en dyktig og håndfast politimann og en lensmann som har røktet sin stilling på en utmerket måte. For en tid siden ble han som bekjent utnevnt til æresmedlem av Telemark lensmannsforening.

*

Noen ord med lensmann Finn Jacobsen

Nu er det gamlelensmannens sønn, hr. Finn Jacobsen, som er lensmann i Gjerpen. Og i ham har bygden fått en lensmann som nok vil holde de gode tradisjoner i akt og ære.

Vi spør lensmann Finn Jacobsen om hvorledes det forholder seg med kriminaliteten i Gjerpen nu.

- Det er forholdsvis bra i den henseende, svarer han. Det er forresten adskillige anmeldelser av ulovlig jakt, ellers dreier det seg om mindre tyverier, ulovlig bilkjøring og drukkenskap osv. - Dere har jo ikke meget av hjemmebrenning i Deres distrikt?

- Nei, svært lite. Denne virksomhet har stadig avtatt, og i det siste år har vi bare hatt et eneste tilfelle av hjemmebrenning. "Gauking" er det heller ikke meget av. For et par år siden ryddet vi opp på et sted hvor der ble solgt ulovlig vin og øl, og siden har vi ikke hatt mer av den slags. -

Blir De ofte brydd med ærekrenkelser?

- Tja - disse forekommer jo, men de ender som oftest med forlik. - For en tid siden var det meget med hytteinnbrudd, og det viste seg at det var de samme personene som hadde operert i de aller fleste tilfeller. Men nu har det bedret seg betydelig med den slags innbrudd.

- Har politiet noe spor å gå etter i barnedrapssaken som der nylig var skrevet så meget om?

- Nei, der er intet bestemt spor, men der arbeides med saken.

- Er det meget av tvangsauksjoner?

- Ja, i den senere tid har det øket med antallet av tvangsauksjoner over faste eiendommer. Brander har det vært mindre av enn før.

- Og drukkenskapsforseelser?

- Vi har nok en del arrestasjoner i forbindelse med fyll og den slags - her som andre steder. Men allikevel må en si at edrueighetsforholdene stort sett er bra.

- Er det meget av omstreifere i Gjerpen nu?

- Nei, vi er lite brydd med den slags da det ikke er noen tilholdssteder for dem her i Gjerpen.
